

notitie

FORUM STANDAARDISATIE 24 april 2019
Agendapunt 5 Open standaarden, adoptie

Numer: FS190424.5
Aan: Forum Standaardisatie
Van: Stuurgroep Open Standaarden
Datum: 12-04-2019
Versie: 1.0
Bijlagen: 5A Meting informatieveiligheidsstandaarden begin 2019 5B Agenderen Monitor-OS-en-IV-meting door Forum-leden 5C Blog over herkenbare overheidsdomeinen door Larissa Zegveld 5D Kamerstukken m.b.t. Forum Standaardisatie en open standaarden 2019, Q1

Samenvatting

Ter bespreking

- A. Meting informatieveiligheidsstandaarden begin 2019
- B. Agenderen Monitor en IV-meting door Forum-leden
- C. Status vervolgonderzoek één domeinnaamextensie

Ter kennisname

- D. Officiële bekendmakingen m.b.t. open standaarden en Forum Standaardisatie
- E. Document-testtool (crawler)
- F. Praktijkdag Toegankelijke Digitale Overheid
- G. Voortgang API's
- H. Bijeenkomst Platform Internetstandaarden
- I. Nieuwe ICT-beveiligingsrichtlijnen voor TLS van NCSC
- J. Verslag en presentaties ideeënmarkt informatiemodellering en gegevensuitwisseling
- K. Overig nieuws en ontwikkelingen

Ter bespreking

Ad A. Meting informatieveiligheidsstandaarden begin 2019

[bijlage A]

Het Forum Standaardisatie wordt gevraagd om:

- A. Kennis te nemen van de resultaten uit de laatste IV-meting (maart 2019) en de bijbehorende oplegnotitie die in de OBDO-vergadering van 23 april 2019 wordt besproken
- B. De resultaten van de IV-meting in de achterban onder de aandacht te brengen, met name bij de achterblijvers.
- C. Te bespreken welke aanvullende acties kunnen worden ondernomen, om de groei te versnellen van die standaarden waarvan de groei vooralsnog onvoldoende is, zodat de afgesproken streefbeeldens gehaald worden.

Toelichting

Bijgevoegd vindt u de resultaten uit de meting informatieveiligheidsstandaarden van maart 2019 (hierna: IV-meting), alsmede de bijbehorende oplegnotitie die in de OBDO-vergadering van 23 april 2019 wordt besproken.

De meting heeft betrekking op een aantal informatieveiligheidsstandaarden waarvoor, in aanvulling op pas-toe-of-leg-uit, overheidsbrede streefbeeldafspraken met uiterlijke implementatiedata zijn gemaakt door het Nationaal Beraad en door het Overheidsbrede Beleidsoverleg Digitale Overheid (OBDO). De meting omvat de twee afgeronde streefbeeldafspraken (eind 2017 en eind 2018) om te zien welke progressie de groep achterblijvers maakt, en daarnaast de lopende streefbeeldafpraak (eind 2019).

Kijkende naar de eerste streefbeeldafpraak (deadline eind 2017) is de gemiddelde adoptie van TLS/HTTPS, DNSSEC, SPF, DKIM en DMARC gestegen naar 91%. Ter vergelijking: het vertrekpunt in 2015 was 35% adoptie en bij de vorige meting in september 2018 was de adoptie 87%.

Eind 2018 is de tweede streefbeeldafpraak afgelopen. De streefbeeldafpraak heeft nog niet geleid tot 100% adoptie van de betreffende standaarden. De afspraak was dat ALLE overheidswebsites HTTPS, HSTS en TLS inclusief de veilige configuratie conform NCSC uiterlijk eind 2018 hebben ingevoerd. De adoptiepercentages zijn 90% voor HTTPS, 89% voor TLS conform NCSC richtlijn en 79% voor HSTS.

Tot eind 2019 loopt er een derde streefbeeldafpraak voor de adoptie en configuratie van een aantal mailstandaarden (STARTTLS en DANE, en SPF en DMARC met strikte policies). De adoptie is momenteel 66%, in september 2018 was dit 59%.

Belangrijk is om per doelgroep te kijken naar welke standaarden extra aandacht nodig hebben en of er 'quick wins' te behalen zijn. Koepels van organisaties spelen een cruciale rol waarbij het Forum Standaardisatie kan ondersteunen. Om voor de webstandaarden 100% adoptie te halen is het nodig om de achterblijvende organisaties individueel aan te spreken en te helpen. Om de adoptie van mailstandaarden verder te brengen is het zaak om de mailproviders aan te spreken op ondersteuning van moderne mailstandaarden.

Ad B. Agenderen Monitor en IV-meting door Forum-leden

[bijlage B]

Ieder Forum-lid wordt gevraagd om:

een update te geven over het verspreiden en agenderen van de monitor Open Standaarden en IV-meting onder zijn/haar achterban.

Toelichting

1. De leden van het Forum Standaardisatie hebben afgesproken dat ieder Forum-lid de Monitor Open Standaarden 2018 en de laatste meting informatieveiligheidsstandaarden (hierna: IV-meting) actief onder de aandacht brengt bij zijn/haar eigen achterban.
2. Daarnaast hebben de leden van het Overheidsbrede Beleidoverleg Digitale Overheid (OBDO) op 12 februari ingestemd om de Monitor Open Standaarden en de IV-meting te agenderen in hun organisatie en hun achterban, inclusief verschillende gremia waar beleid wordt ontwikkeld met een sterke ICT-component. Daarnaast stemden zij in met het aansturen op het opnemen van eventuele 'let uit' in het jaarverslag van hun organisatie dan wel de jaarverslagen van hun achterban.

De laatste digitale magazines over de Monitor Open Standaarden en de IV-meting vindt u op <https://magazine.forumstandaardisatie.nl/>.

In het voorliggende overzicht vindt u een overzicht van de huidige stand van zaken voor zover bekend en de gremia waarin de Monitor Open Standaarden en IV-meting (kunnen) worden besproken.

Ad C. Status vervolgonderzoek één domeinnaamextensie

[bijlage C]

Het Forum Standaardisatie wordt gevraagd om in te stemmen met:

betrokkenheid van Forum Standaardisatie bij het vervolgtraject.

Toelichting

Vervolgtraject

De resultaten van het onderzoek zijn voorgelegd aan staatssecretaris Knops van BZK. In aansluiting daarop heeft BZK/DIO een (nu nog concept) projectplan opgesteld voor het uitvoeren van een impactanalyse ten behoeve van verdere besluitvorming inzake invoering van een uniforme domeinnaam-extensie voor de Nederlandse overheid. Het doel van deze analyse is om een beter beeld te krijgen van de voordelen/kansen en nadelen/risico's qua migratie, beheer en gebruik. In deze impactanalyse zullen verschillende invoeringsscenario's nader worden uitgewerkt en zullen ook enkele pilots worden uitgevoerd.

De projectorganisatie bestaat uit een begeleidingscommissie op directeurs-niveau en een projectteam op ambtelijk niveau. Forum-voorzitter Larissa Zegveld zal deelnemen in de begeleidingscommissie. Bureau Forum Standaardisatie zal een adviserende rol vervullen in het projectteam.

Gebruikersonderzoek

Kantar Public (voorgeen: TNS NIPO) heeft in het najaar van 2018 in opdracht van BZK/DIO een onderzoek uitgevoerd naar de herkenbaarheid van overheidswebsites en e-mail. Dit onderzoek heeft staatssecretaris Knops op 16 oktober 2018 aangekondigd aan de Tweede Kamer (<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-26643-574.html>).

Uit het onderzoek komt naar voren dat een zeer grote groep niet in staat is om te herkennen of een site of e-mail van de overheid is, of van een private partij. Daarnaast is een zeer grote groep niet goed in staat om een bonafide mail of site van een malafide mail of site te onderscheiden. Enerzijds worden phishing mails en website vaak niet herkend met potentiële beveiligingsrisico's tot gevolg. Anderzijds worden echte overheidsmails en -websites regelmatig als gewantrouwd waardoor communicatie van de overheid minder effectief is.

Het onderzoek concludeert onder andere dat een standaard overheid-subdomein, zoals *.overheid.nl of *.gov.nl, daarbij zou helpen. Als voorbeeld: de website <https://logius.nl>, zou dan <https://logius.overheid.nl> of <https://logius.gov.nl> gaan heten. Dit concept wordt al toegepast in de UK (*.gov.uk), Duitsland (*.bund.de), Frankrijk (*.gouv.fr), de EU (*.europa.eu) en de VS (*.gov).

Tijdens de vorige vergadering van Forum Standaardisatie (in maart) hebben de onderzoekers hun bevindingen toegelicht. Inmiddels is het rapport gepubliceerd op <https://www.digitaleoverheid.nl/overzicht-van-alle-onderwerpen/informatieveiligheid/veilige-overheidswebsites/>.

Blog

Forum-voorzitter Larissa Zegveld heeft bijgaande blog over het onderwerp geschreven die komende week zal verschijnen op de website van iBestuur.

Ter kennisname

Ad D. Officiële bekendmakingen m.b.t. Forum Standaardisatie en open standaarden

[bijlage D]

Het Bureau Forum Standaardisatie heeft via Officiële Bekendmakingen een abonnement op de zoekvragen "Forum Standaardisatie" en "open standaarden". Op basis van de attenderingen die hieruit volgen, krijgt het Forum Standaardisatie vanaf 2019 vier keer per jaar een overzicht. Bijlage D is het eerste overzicht over de periode januari tot en met maart 2019.

Ad E. Document-testtool (crawler)

De document crawler <https://documentcheck.nl> is nu live. Bureau Forum Standaardisatie zet de crawler in voor een nulmeting van de publicatie van documenten in toegankelijke open formats op overheidswebsites. Het doel is om deze nulmeting te gebruiken als onderbouwing voor een streefbeeldafpraak van het OBDO over het gebruik van toegankelijke open documentstandaarden. De documentcrawler is gehost bij een Nederlandse hostingprovider en scoort 100% op internet.nl

Ad F. Praktijkdag Toegankelijke Digitale Overheid

Op donderdag 28 maart 2019 sprak Han Zuidweg over PDF en toegankelijkheid op de Praktijkdag Toegankelijkheid Digitale Overheid (<https://www.gemeente.nu/digitale-toegankelijkheid-programma/>). Het publiek op dit evenement bestond uit ongeveer 70 deelnemers, overwegend van gemeenten. Raph de Rooij van BZK sprak op dezelfde dag over digitale inclusie als onderdeel van de agenda digitale overheid. Uit de private sector spraken onder andere Eric Velleman van accessibility.nl en Iacobien Riezebosch van Firm Ground. Han gaf in zijn presentatie een beeld van de verschillende oplossingsrichtingen voor het toegankelijk publiceren van PDF, met hun voor- en nadelen. Een rode draad die door alle presentaties loopt, is dat toegankelijkheid meer een organisatieprobleem dan een technisch probleem is.

Ad G. Voortgang API's

- De openbare consultatie van de Nederlandse API Strategie liep op 27 maart 2019 af. In totaal zijn er 91 reacties ontvangen van uiteenlopende organisaties, zowel uit de publieke als private sector. Het aantal reacties geeft vertrouwen dat de API strategie serieus genomen wordt. In de komende weken worden de commentaren op API strategie in de verschillende werkgroepen verwerkt.
- Op het Nederlands overheidsprofiel Oauth werd een achttal reacties ontvangen in de openbare consultatie. De reacties worden geanalyseerd en waar nodig verwerkt voordat Oauth met het profiel in aanmerking komt voor plaatsing op de pas-toe-of-leg-uit lijst. In 2017 besloot het Forum Standaardisatie om de plaatsing van Oauth op de pas-toe-of-leg-uit lijst aan te houden tot er een Nederlands toepassingsprofiel Oauth is ontwikkeld (zie het Forumadvies Oauth van 19 april 2017: <https://www.forumstandaardisatie.nl/sites/bfs/files/proceedings/FS%20170419.2B%20Forumadvies%20Oauth%202.0.pdf>)
- Het Kennisplatform APIs onderzoekt tegelijkertijd hoe het beheer van de API strategie samen met het Nederlands profiel Oauth kan worden ingericht. Logius wordt gezien als kandidaat om dit beheer op zich te nemen.

In de huidige vorm bevat de API strategie zowel voorschriften die normatief bedoeld zijn, als richtlijnen die meer als 'best practices' gezien kunnen worden. Er wordt gediscussieerd over de status die de normatieve delen van de API strategie zouden moeten krijgen. Zij zouden als standaard kunnen worden aangemeld voor de pas-toe-of-leg-uit lijst, het OBDO zou er een afspraak over kunnen maken, of ze zouden minder voorschrijvend als richtlijn kunnen worden gepubliceerd. Deze discussie komt nu op gang.

Ad H. Bijeenkomst Platform Internetstandaarden

Op 21 maart vond bij SURFnet een bijeenkomst plaats van het Platform Internetstandaarden. Microsoft was uitgenodigd en vertelde over de toepassing van moderne internetstandaarden. Office365 ondersteunt momenteel al wel SPF, DKIM en DMARC, maar nog geen DNSSEC en DANE (voor veilig mailtransport). Het is van belang dat (overheids)organisaties hiernaar blijven vragen door formele feature requests in te dienen en/of te stemmen via <https://office365.uservoice.com/forums/273493-office-365-admin/suggestions/13415532-dnssec-support-in-office-365>.

Het centrale thema van de bijeenkomst was standaarden voor identity management. Microsoft vertelde ook over hun visie daarop. Daarnaast waren er presentaties over IRMA (door stichting Privacy by Design), over WebAuthn / FIDO (door SURFnet en NCSC), over OpenID Connect (door eID/Logius) en over ID4ME (door Open-Xchange). De volgende bijeenkomst is op 11 juni.

Ad I. Nieuwe ICT-beveiligingsrichtlijnen voor TLS van NCSC

NCSC werkt aan een update van de ICT-beveiligingsrichtlijnen voor TLS (voor versleutelde verbindingen). In de richtlijnen staat beschreven wat veilige TLS-instellingen zijn. Deze update zal ook TLS versie 1.3 omvatten die sinds eind 2018 op de 'pas toe of leg uit'-lijst van Forum Standaardisatie staat. De nieuwe versie van de richtlijnen is bijna gereed en wordt naar verwachting de komende weken gepubliceerd. Een draft van de nieuwe versie is door Bureau Forum Standaardisatie op verzoek van NCSC gereviewed.

Naast de toevoeging van TLS versie 1.3 zijn er in de nieuwe richtlijnen nog wat andere wijzigingen doorgevoerd. Zo krijgen TLS 1.0 en 1.1 de nieuwe status "uitfaseren"; TLS 1.2 en 1.3 hebben de status "goed".

Internet.nl gaat momenteel uit van de huidige versie van de ICT-beveiligingsrichtlijnen voor TLS (versie 2014) en test of TLS-instellingen tenminste de status "voldoende" hebben. Binnen Platform Internetstandaarden is besloten dat Internet.nl zal worden aangepast om conform de aanstaande, nieuwe richtlijnen van NCSC te gaan testen. De planning is dat dit in de release van Internet.nl rondom juni (voor de zomer) zit.

Ad J. Verslag en presentaties ideeënmarkt Informatiemodellering en gegevensuitwisseling

Op woensdag 13 maart 2019 organiseerden Forum Standaardisatie, Geonovum en het samenwerkingsverband Gemeenschappelijke Afspraken Berichten (GAB) de Ideeënmarkt Informatiemodellering en gegevensuitwisseling. Doel van de bijeenkomst was kennisuitwisseling over de verschillende aanpakken van informatiemodellering. Tussen de presentaties door was er ruimte om dieper op de materie in gaan met de presentatoren. De bijna honderd aanwezigen, afkomstig van uiteenlopende overheidsdiensten, maakten hier dankbaar gebruik van.

Het gehele verslag en de presentaties van de markt kunt u vinden op <https://gab.pleio.nl/news/view/56166551/verslag-en-presentaties-ideeenmarkt-informatiemodellering-en-gegevensuitwisseling>

Ad K. Overig nieuws en ontwikkelingen

- “Aantal met DANE beveiligde mail-domeinen groeit inmiddels exponentieel”, <https://www.sidn.nl/a/dnssec/aantal-met-dane-beveiligde-mail-domeinen-groeit-inmiddels-exponentieel>
- “Van start! Een gezamenlijk Design System voor de overheid”, <https://www.gebruikercentraal.nl/blog/van-start-een-gezamenlijk-design-system-voor-de-overheid/>
- “Van Veiligheid en Justitie naar Justitie en Veiligheid: naamswijziging ministeries kost kabinet miljoenen”, <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/van-veiligheid-en-justitie-naar-justitie-en-veiligheid-naamswijziging-ministeries-kost-kabinet-miljoenen~b88129af/>
- “De eerste stap naar de adoptie van standaarden: weten of je eraan voldoet”: <https://www.sidn.nl/a/veilig-internet/de-eerste-stap-naar-de-adoptie-van-standaarden-weten-of-je-eraan-voldoet>
- “API-lab ZGW voor ontwikkelaars 17 en 18 april”, <https://www.vngrealisatie.nl/nieuws/api-lab-zgw-voor-ontwikkelaars-17-en-18-april>
- “Ruim 900 reacties consultatie standaarden Omgevingswet”, <https://www.geonovum.nl/over-geonovum/actueel/ruim-900-reacties-consultatie-standaarden-omgevingswet>
- “E-factureren verplicht vanaf 18 april”, <https://www.digitaleoverheid.nl/dossiers/efactureren/dossier-berichten/e-facturatie-verplicht-vanaf-18-april/>
- “Het www is kapot, hoe gaan we het repareren?”, <https://nos.nl/l/2275035>